

Kjøbesummens fortsatte Indestaaen i Eiendommen og Fæstestedernes tvungne Dvergang til Selveiendom, ikke vil resultere Andet, end hvad der er Skik og Brug paa Fideikommissgodserne. Jeg har her fundet paa min Plads, formodentlig ombelt efter Regjeringens Foranstaltning, en Pleece, som giver mig Bevis i Hænderne for nogle af de Paastaade, som jeg bestandig har gjentaget under denne Sags Behandling. Det er et Skrift, som overskrives: „Om Salg af Selveier- og Fæstegaarde i Norene 1860 til 1869“, og det er underskrevet af Conferensraad C. N. David som Chef for det statistiske Bureau. Jeg har oftere støttet min Paastand om de særdeles Hensyn, der bør tages til Fæsterne paa Fideikommisserne, derved, at Fæstehønderne der faae deres Gaarde billigere og paa bedre Kjøbevillkaar end Fæsterne paa Sædegaardene. Blandt flere Medlemmer har til Exempel det ærede Medlem for Kjøbenhavns 1ste Valgkreds (Chr. Nimestad) skarpt kritiseret denne Mening, som han anfaa for at være noget høist Urigtigt, som om jeg skulde have opfundet denne Paastand. Men jeg vil nu hebe det ærede Medlem for Kjøbenhavns 1ste Valgkreds om at lægge Mærke til de statistiske Oplysninger, som Conferensraad David her har leveret os; der er her uddraget af de Meddelelser, der ligge i det statistiske Bureau, at i disse 10 Aar kostede i Gjennemsnit 1 Tønde Hartkorn, der solgtes fra Selveier til Selveier, 2,289 Rdl., men naar en Tønde Hartkorn solgtes fra Fæstegods til Selveiendom, saa var Betalingen meget mindre, saa var den 1,326 Rdl. pr. Td. Hartkorn. Dette vil sige, at naar en Fæstegaard i disse 10 Aar solgtes til Selveiendom, solgtes den 73 pCt. billigere, end om den fra Først af havde været en Selveiergaard. Altsaa 73 pCt. har Fæstegaardenes Pris i Gjennemsnit været billigere end Selveiergaardenes. Conferensraad David har endvidere anstillet en Undersøgelse af, hvorvidt Fæstegaardene ere solgte dyrere, naar Godseteren har afhændet dem til Fremmede, end naar de ere afhændede til Fæsteren eller hans Nærmeste, og Resultatet af denne Undersøgelse bliver, at en Tønde Hartkorn, der som Fæstegods er solgt til Fremmede, i Gjennemsnit er betalt med 1693 Rdl., men naar en Tønde Hartkorn er solgt til

Fæsteren eller hans Nærmeste, er den kun betalt med 1308 Rdl. Det vil altsaa sige, at naar der har fundet Salg til Fæsteren eller hans Nærmeste Sted, har Prisen været omtrent 25 pCt. mindre, end naar Salg er fket til Fremmede. Nu er det jo en given Ting, at paa Fideikommissgodserne er det især Fæsteren og hans Nærmeste, der faae Fæstestederne til Selveiendom, af den Grund, at det er lovbestemt, at der kun efter Bevilling kan sælges til Fremmede, og denne Bestemmelse har netop gjældt i al den Tid, Oplysningerne omfatte. Naar vi ellers have paaberaabt os denne Bestemmelse, har man sagt, at man ikke vidste, om ikke nogle af disse Salg laa længere tilbage end 1854, men disse Undersøgelser Resultat angaar de sidste 10 Aar, da det har været lovforskrivet paa Fideikommissgodserne kun at sælge til Fæsterne og deres Nærmeste. Den Dag, da den Lov, som her ligger for, faar nogen Virksomhed, saaledes at Bøndergodset til Exempel bliver adskilt fra Hovedgaarden og gaar over i Handel og Wandel, vil det i Reglen være forbi med den Forfjæl, som der her er, og saa vil efter mit Skøn Prisen for Fæsteren og hans Efterladte blive omtrent den samme, som den vil være for Fremmede. Dersom de Herrer vilde spørge Fæsterne paa Vallo Gods — jeg tager netop dette Exempel — om de tro, at de vare blevne Selveiere billigere, hvis dette Fideikommiss havde været solgt, dengang den nuværende Eier indvilgede i at afhænde Bøndergaardene, saa er jeg aldeles overbevist om, at De vilde faae et benegtende Svar, og dersom Vallo — man siger nemlig, at Vallo er et af de Fideikommissjer, som staa for Salg som Fideikommiss — virkelig skulde blive solgt, saa er jeg aldeles vis paa, at Resultatet med Hensyn til de tilbageværende Fæstesteder paa dette Gods vilde blive, at de betaltes høiere end de allerede afhændede. Der indeholdes i denne Bøg forffjellige Oplysninger, som jeg imidlertid ikke her vil gjengive, jeg vil blot gjøre opmærksom paa et Datum, der fremhæves som noget Besynderligt, nemlig, at i disse 10 Aar er det Amt, hvori de fleste Fæstesteder ere solgte til Fremmede, altsaa ikke til Fæsteren eller hans Efterladte, Holbæk Amt. I dette